Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
NILS WAHL
26 päivänä maaliskuuta 2015 [1]

Asia C-597/13 P

Total SA
vastaan

Euroopan komissio

Muutoksenhaku — Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Parafiinivahamarkkinat Euroopan talousalueella ja raakaparafiinimarkkinat Saksassa — Hintojen vahvistaminen ja markkinoiden jakaminen — Päätös, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen — Emoyhtiön kokonaan omistama tytäryhtiö rikkoo kilpailusääntöjä — Olettama siitä, että emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä — Emoyhtiön yhteisvastuu, joka johtuu yksinomaan tytäryhtiön kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta — Tytäryhtiötä koskevasta tuomiosta aiheutuvat, emoyhtiön oikeusasemaan kohdistuvat vaikutukset

I **Johdanto**

1. Käsiteltävänä olevan asian kohteena on Euroopan unionin yleisen tuomioistuimen 13.9.2013 antamasta tuomiosta Total v. komissio [2] tehty valitus.

2. Unionin tuomioistuinta pyydetään nyt käsiteltävässä asiassa määrittämään tytäryhtiötä koskevasta tuomiosta [3] aiheutuvat, emoyhtiön oikeusasemaan kohdistuvat vaikutukset tilanteessa, jossa emoyhtiön yhteisvastuu johtuu yksinomaan tytäryhtiön kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta. Katson, että nyt käsiteltävä asia antaa mahdollisuuden korostaa sitä, että johtopäätelmien teko unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen tuomioista kuuluu SEUT 266 artiklan ensimmäisen kohdan [4] nojalla ensisijaisesti Euroopan komissiolle. Tiettyjen täsmennysten lisäksi, jotka koskevat kyseisen täytäntöönpanovelvollisuuden laajuutta tapauksessa, jossa oikeudellinen yksikkö, joka on velvoitettu maksamaan sakkoa yhteisvastuullisesti muiden yksiköiden kanssa, nostaa kanteen, unionin tuomioistuin joutuu siten tuomiossa komissio v. Tomkins [5] esitettyjen periaatteiden mukaisesti esittämään tiettyjä selvennyksiä, jotka koskevat tuomioistuimen ulottuvuutta ja rajoitteita tilanteessa, jossa sen ratkaistaviksi on saatettu sellaisten yhteisvastuussa olevien yksiköiden, joille on määrätty seuraamus yhteisvastuullisesti unionin kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta, nostamia samanaikaisia kanteita.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — T-548/08, EU:T:2013:434, jäljempänä valituksenalainen tuomio.

3 — Kyseessä on tuomio, joka on annettu samana päivänä kuin asian Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) valituksenalainen tuomio.

4 — Kyseisen määräyksen mukaan ”toimielimen – –, jonka säädös on – – julistettu mitättömäksi – –, on toteutettava Euroopan unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet”.

5 — C-286/11 P, EU:C:2013:29.

3. Lisäksi unionin tuomioistuinta pyydetään lausumaan tuomioistuinvalvonnan laajuudesta tapauksessa, jossa on kyse emoyhtiön sen olettaman, jonka mukaan se käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä käyttäytymiseen nähden, kumoamiseksi esittämien seikkojen ja perusteiden hylkäämisen perusteluista.

II **Asian tausta**

4. Unionin yleinen tuomioistuin on esittänyt asian taustan ja riidanalaisen päätöksen sisällön valituksenalaisen tuomion 1–16 kohdassa, joihin lukija voi tutustua tarkempien tietojen saamiseksi.

5. Nyt käsiteltävän valituksen osalta muistutan ainoastaan seuraavista seikoista.

6. Euroopan yhteisöjen komissio totesi [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 1.10.2008 tehdyllä päätöksellä K (2008) 5476 lopullinen (asia Comp/39.181 – Kynttilävahat) (jäljempänä riidanalainen päätös), että valittaja ja sen lähes kokonaan omistama tytäryhtiö Total France SA (jäljempänä Total France) olivat yhdessä muiden yritysten kanssa rikkoneet EY 81 artiklan 1 kohtaa ja Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L 1, s. 3) 53 artiklan 1 kohtaa osallistumalla kartelliin parafiinivahamarkkinoilla Euroopan talousalueella (ETA) ja raakaparafiinimarkkinoilla Saksassa. Valittaja, Total SA (jäljempänä Total) ja sen tytäryhtiö Total France kuuluivat riidanalaisen päätöksen adressaatteihin.

7. Komission mukaan Total Francen työntekijöitä oli osallistunut rikkomiseen suoraan koko sen kestoajan. Komissio on siis katsonut Total Francen olevan vastuussa sen kartelliin osallistumisen perusteella (riidanalaisen päätöksen 555 ja 556 perustelukappale). Lisäksi vuoden 1990 ja rikkomisen päättymisen välisenä aikana Total France oli suoraan tai välillisesti yli 98-prosenttisesti Totalin omistuksessa. Komissio katsoi, että tällä perusteella voitiin olettaa, että Total oli käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Total Francen käyttäytymiseen nähden ja että molemmat yhtiöt kuuluivat samaan yritykseen (riidanalaisen päätöksen 557–559 perustelukappale).

8. Käsiteltävässä asiassa määrättyjen sakkojen määrä on laskettu niiden asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen [6] perusteella, jotka olivat voimassa silloin, kun väitetiedoksianto annettiin tiedoksi.

9. Komissio määritti kyseisten suuntaviivojen mukaisesti valittajaan ja sen tytäryhtiöön sovellettavan sakon kokonaismääräksi 128 163 000 euroa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 785 perustelukappale).

10. Riidanalaisen päätöksen päätösosan sanamuoto on seuraava:

”1 artikla

Seuraavat yritykset ovat rikkoneet [EY] 81 artiklan 1 kohtaa ja 1.1.1994 alkaen ETA-sopimuksen 53 artiklaa osallistumalla mainittuina ajanjaksoina jatkettuun sopimukseen ja/tai yhdenmukaistettuun menettelytapaan parafiinivaha-alalla yhteismarkkinoilla ja 1.1.1994 lähtien ETA:ssa:

– –

Total France – –: 3.9.1992–28.4.2005 ja

[Total]: 3.9.1992–28.4.2005.

6 — EUVL 2006, C 210, s. 2; jäljempänä vuoden 2006 suuntaviivat.

Siltä osin kuin on kyse seuraavista yrityksistä rikkominen koskee myös mainittujen ajanjaksojen osalta loppuasiakkaille Saksan markkinoilla myytyä raakaparafiinia:

– –

Total France – –: 30.10.1997–12.5.2004 ja

[Total]: 30.10.1997–12.5.2004.

2 artikla

Edellä 1 artiklassa tarkoitetusta rikkomisesta määrätään seuraavat sakot:

– –

Total France – – yhteisvastuullisesti [Totalin] kanssa: 128 163 000 [euroa].

– –”

III **Valituksenalainen tuomio ja tuomio Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08)**

11. Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 16.12.2008 toimittamallaan kannekirjelmällä valittaja nosti riidanalaisesta päätöksestä kanteen, jonka tueksi se esitti yhdeksän kanneperustetta. Seitsemän ensimmäistä kanneperustetta esitettiin sen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi valittajaa koskevilta osin esittämien vaatimusten tueksi, ja niissä pyrittiin osoittamaan ennen kaikkea, ettei sen voitu katsoa olevan vastuussa tytäryhtiönsä Total Francen kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta. Kaksi viimeistä kanneperustetta puolestaan esitettiin valittajalle määrätyn sakon kumoamista tai sen määrän alentamista koskevien toissijaisesti esitettyjen vaatimusten tueksi.

12. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisessa tuomiossa kaikki esitetyt kanneperusteet ja hylkäsi siten kanteen kokonaisuudessaan. Siltä osin kuin on kyse erityisesti sakon määrän muuttamista koskevasta vaatimuksesta, unionin yleinen tuomioistuin on esittänyt valituksenalaisen tuomion 224 kohdassa seuraavan johtopäätöksen:

”Unionin yleinen tuomioistuin toteaa täyden harkintavaltansa käytön osalta, ettei kantaja ole osoittanut [riidanalaisessa] päätöksessä mitään sellaista virhettä tai sääntöjenvastaisuutta, joka oikeuttaisi kumoamaan sille määrätyn sakon tai alentamaan sen määrää. Se katsoo myös, että kaikki tapaukseen liittyvät seikat, erityisesti sen rikkomisen, johon kantaja on syyllistynyt, vakavuus ja kesto huomioon ottaen kantajalle määrätyn sakon määrä on asianmukainen.”

13. Samana päivänä antamassaan tuomiossa Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kaikki nämä kanneperusteet lukuun ottamatta kahdeksatta perustetta, joka koski vuoden 2006 suuntaviivojen 24 kohdassa vahvistetun laskentamenetelmän lainvastaisuutta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio on loukannut suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se on rinnastanut (parafiinivahoja koskevan) 7 kuukauden ja 28 päivän osallistumisajan ja (raakaparafiinia koskevan) 6 kuukauden ja 12 päivän osallistumisajan koko vuoden mittaiseen osallistumiseen määritettäessä Total Francen rikkomiseen osallistumisen kestoa heijastavaa korotuskerrointa. Unionin yleinen tuomioistuin laski siten valittajalle määrätyn sakon kokonaismäärän 128 163 000 eurosta 125 459 842 euroon.

IV **Asian käsittely unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset**

14. Total vaatii valituksellaan, että unionin tuomioistuin

— ensisijaisesti

  — kumoaa valituksenalaisen tuomion;

  — hyväksyy valittajan ensimmäisessä oikeusasteessa unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämät vaatimukset ja

  — näin ollen kumoaa riidanalaisen päätöksen Totalia koskevilta osin;

— toissijaisesti alentaa valittajalle määrätyn sakon määrää käyttäessään päätösten muuttamista koskevaa toimivaltaansa, ja

— joka tapauksessa velvoittaa komission korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut, unionin yleisessä tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut mukaan lukien.

15. Komissio vaatii valituksen hylkäämistä ja valittajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien unionin yleisessä tuomioistuimessa käydystä menettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

16. Asianosaiset esittivät huomautuksensa kirjallisesti ja tämän jälkeen suullisesti 15.1.2015 pidetyssä istunnossa.

V **Valituksen tarkastelu**

17. Valituksessa nojaudutaan pääasiallisesti kolmeen kumoamisperusteeseen ja toissijaisesti kolmeen valitusperusteeseen, joilla pyritään Totalille määrätyn sakon määrän muuttamiseen.

18. Komissio katsoo, että useita valitusperusteita on jätettävä tutkimatta ja että ne ovat joka tapauksessa kaikki perusteettomia.

19. On todettava, että osa valitusperusteista on laajalti päällekkäisiä ja että osaa niistä on siten mahdollisesti syytä tarkastella yhdessä.

20. Valittajan nyt käsiteltävässä valituksessa esittämillä väitteillä unionin yleistä tuomioistuinta pyritään pääasiallisesti arvostelemaan ensiksikin – ja nähdäkseni pääasiallisesti – siitä, ettei se alentanut valittajalle määrätyn sakon määrää, vaikka sen tytäryhtiölle päätettiin myöntää alennus ja vaikka sen yhteisvastuu nyt käsiteltävässä asiassa oli täysin kyseisen tytäryhtiön vastuusta johdettua vastuuta, ottaen huomioon, että vain tytäryhtiö on osallistunut rikkomiseen suoraan (katso erityisesti ensimmäinen ja kolmas valitusperuste), ja toiseksi siitä, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole noudattanut velvoitteitaan, jotka koskevat sellaisten tosiseikkojen, joilla pyritään kumoamaan ”sitä, että emoyhtiö tosiasiallisesti käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa, koskeva olettama” – johon on vedottu valittajaa vastaan – tutkimisen valvontaa.

21. Minusta vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta aloittaa nyt käsiteltävän valituksen tarkastelu esillä olevassa asiassa tarkastelemalla ensimmäistä ja kolmatta valitusperustetta yhdessä.

A *Ensimmäinen ja kolmas valitusperuste*

1. Asianosaisten lausumat

22. Ensimmäisessä valitusperusteessaan Total väittää, että huolimatta siitä, että sen vastuu kyseisestä rikkomisesta on täysin johdettua vastuuta, unionin yleinen tuomioistuin ei ole käyttänyt valituksenalaisen tuomion 224 kohdassa päätösten muuttamista koskevaa toimivaltaansa, jotta sen hyväksi otettaisiin huomioon virhe, joka on tehty määritettäessä sen tytäryhtiön kyseiseen rikkomiseen osallistumisen kestoa. Yhteisvastuullisen sakon, jota on alennettu tuomion Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) seurauksena, ja alkuperäisen sakon, toisin sanoen 2 704 158 euron määrän, välinen ero on sen mukaan – koska mitään yksilöityä oikeudellista perustetta ei ole osoitettu – ”nimeämätön sakko”, joka on tästä lähtien asetettu yksinomaan valittajan vastuulle. Totalin mukaan kontradiktorista periaatetta on loukattu määräämällä kyseinen – sen vastuun luonnetta koskeva – muutos tuomiolla Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) ilman, että sillä on ollut mahdollisuutta esittää asiaa koskevia huomautuksia menettelyn missään vaiheessa.

23. Kolmannessa valitusperusteessaan Total väittää, että sen lisäksi, että unionin yleinen tuomioistuin on kontradiktorista periaatetta loukkaamalla asettanut nimeämättömän sakon yksinomaan sen vastuulle, se on loukannut unionin oikeutta monelta osin.

24. Ensiksikin Total katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen päätösten muuttamista koskevan toimivallan laajuuden osalta. Se väittää, että asetuksen (EY) N:o 1/2003[7] 31 artiklan sanamuodon mukaan unionin yleisen tuomioistuimen sallitaan ainoastaan ”poistaa sakko tai alentaa tai korottaa sen määrää”, eikä muuttaa – kuten se on Totalin mukaan tehnyt nyt käsiteltävässä asiassa – sellaisille yksiköille, jotka muodostavat yhden ja saman yrityksen, kuuluvan vastuun ja siihen perustuvan sakon solidaarista ja yhtenäistä luonnetta, paitsi jos laillisuusvalvonnan yhteydessä todetaan arviointivirhe tältä osin.

25. Toiseksi valittaja väittää, että jos unionin yleisellä tuomioistuimella oli oikeus käyttää täyttä harkintavaltaansa valittajalle määrätyn sakon ”muuttamiseksi” tilanteessa, jossa tämä ei ollut osallistunut rikkomiseen suoraan ja nimenomaisesti, se on loukannut sellaisia eri periaatteita, jotka velvoittavat sitä sen käyttäessä päätösten muuttamista koskevaa toimivaltaansa.

26. Total väittää ensiksi, että tässä yhteydessä nousee esiin kysymys, onko unionin yleinen tuomioistuin noudattanut emoyhtiön yhteisvastuuta tytäryhtiön kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta koskevaa, erityisesti tuomioon komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) perustuvaa oikeuskäytäntöä.

27. Tämän jälkeen valittaja väittää, että lyhentämällä sakon laskennassa huomioon otettavan rikkomisen kestoa yksinomaan sen tytäryhtiön osalta unionin yleinen tuomioistuin on kohdellut epäyhdenvertaisesti yhtäältä sitä ja sen tytäryhtiötä ja toisaalta sitä ja muita sellaisia yrityksiä, jotka on tuomittu osallistumisesta samaan rikkomiseen. Valittajan mielestä sillä, että unionin yleinen tuomioistuin on – ilman objektiivista perustetta – käyttänyt eri laskentaperusteita saman tekijän osalta, rikotaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta johtuvaa yleistä johdonmukaisuusvaatimusta, jota sakon laskennassa olisi noudatettava.

28. Lopuksi valittaja väittää, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomiossa Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) toteama suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen pätee aivan yhtä hyvin Totaliin. Total väittää, että koska sille määrättyä sakkoa ei ole muutettu samalla tavalla kuin sen tytäryhtiölle määrättyä sakkoa, se on suhteeton ilman, että tämä on objektiivisesti perusteltua.

7 — [EY 81] ja [EY 82] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EUVL 2003, L 1, s. 1).

29. Komissio katsoo pääasiallisesti, että ensimmäinen valitusperuste, joka sen mukaan perustuu virheelliselle olettamalle, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on valittajan kanteen hylätessään muuttanut tai lisännyt sen vastuun laajuutta, on hylättävä perusteettomana.[8] Lisäksi kyseinen valitusperuste on katsottava tehottomaksi, koska sillä pyritään riitauttamaan sellaisessa liitännäisessä asiassa, johon valittaja olisi voinut pyytää saada osallistua väliintulijana, annettu tuomio. Lisäksi se väittää, että väite, jonka mukaan kontradiktorista periaatetta on loukattu, koska unionin yleinen tuomioistuin ei ole pyytänyt sitä lausumaan sen tytäryhtiölle määrätyn sakon määrän suunnitellusta alentamisesta, on ristiriidassa unionin tuomioistuimen tuomion komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) kanssa. Lopuksi se väittää, että se, että unionin yleinen tuomioistuin on mahdollisesti loukannut kontradiktorisen periaatteen kaltaista menettelysääntöä, voi johtaa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion kumoamiseen vain, jos on osoitettu, että kyseinen loukkaaminen on vaikuttanut asian ratkaisun sisältöön.

30. Kolmannesta valitusperusteesta komissio katsoo, että kaikki erityisesti tuomion komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), jossa unionin yleistä tuomioistuinta ei missään tapauksessa velvoitettu toimimaan valittajan tarkoittamalla tavalla, virheelliseen tulkintaan perustuvat väitteet on hylättävä.

2. Arviointi

31. Lienee selvää, ettei yhtenäistä sakkoa, jonka komissio on määrännyt kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta, voida enää vaatia asianomaiselta yhteisöltä tai muilta yhteisöiltä sen jälkeen, kun jokin yhteisvastuussa olevista yhtiöistä on maksanut sen. Passiivinen yhteisvastuu edellyttää nimittäin, että se, että joku yhteisvastuullisista velallisista panee täytäntöön kyseisen velvoitteen, johtaa periaatteessa siihen, että kaikki muiden yhteisvastuullisten lainmukaiset maksuvelvollisuudet lakkaavat.

32. Samalla tavoin silloin, kun sakon määrää alennetaan Euroopan unionin tuomioistuimissa nostettujen kanteiden johdosta, vaikuttaa mielestäni varsin ilmeiseltä, ettei ole oikeudellista perustetta vaatia joltakin yhteisvastuulliselta velalliselta kyseisen tuomioistuimen vahvistamaa määrää suurempaa sakon määrää.

33. Katson, että SEUT 266 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla kyseisen johtopäätöksen tekeminen kuuluu käytännössä komissiolle. Kyseisessä kohdassa velvoitetaan riidanalaisen toimen antanut toimielin tekemään tarvittavat johtopäätökset kyseisen toimen osittaisesta tai täydellisestä kumoamisesta.

34. Vaikka yritysten, jotka on velvoitettu maksamaan sakko yhteisvastuullisesti unionin kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta, on kiistatta maksettava se täysimääräisesti, niitä ei näin ollen voida velvoittaa maksamaan määrää, joka ylittää kanteen johdosta sen jälkeen, kun komission päätöksellä määrätyn sakon määrää on alennettu, lopullisesti vahvistetun määrän. Nyt käsiteltävän asian osalta todettakoon, että jos emoyhtiön yhteisvastuu on täysin sen tytäryhtiön, joka yksin on jättänyt ottamatta huomioon SEUT 101 artiklan 1 kohdan kartellikiellon, vastuusta johdettua vastuuta ja jos kyseiset kaksi yhtiötä on lisäksi velvoitettu maksamaan sakko yhteisvastuullisesti, komission emoyhtiöltä vaatiman sakon määrä ei voi olla suurempi kuin se lopullinen määrä, joka määrätään tytäryhtiön maksettavaksi.

35. Tämä johtopäätös ei ole kuitenkaan vaikuttanut ilmeisellä tavalla komission käytäntöihin.

8 — Huomattakoon, että komissio viittasi vastineessaan myös siihen, että valitusperuste on jätettävä tutkimatta, mutta että lopuksi se tarkasteli uudelleen tätä luonnehdintaa vastauksessaan.

36. Vaikuttaa siltä, että komissio on edelleen haluton tekemään tarvittavia johtopäätöksiä tuomioista, jotka koskevat sidossuhteessa oleville yksiköille määrättyjen sakkojen määrän alentamista, mistä on osoituksena muutoksen hakeminen tuomioon komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) johtaneessa asiassa, kuten nyt käsiteltävä asia osoittaa. Unionin tuomioistuinta pyydetään nimittäin määrittämään uudelleen, missä määrin ja millä edellytyksillä emoyhtiön, jonka katsotaan olevan vastuussa rikkomisesta, johon yksinomaan sen tytäryhtiö on syyllistynyt, hyväksi voidaan soveltaa kyseisen tytäryhtiön nostaman kanteen myönteistä ratkaisua, tarkemmin sanottuna unionin yleisen tuomioistuimen määräämän sakon määrän alentamista. Unionin tuomioistuinta pyydetään erityisesti määrittämään, onko kyseessä – ei vain unionin tuomioistuinten mahdollisuus, vaan – se, että ne asettavat itselleen tällaisen velvoitteen.

37. Se, että komissio on edelleen vastahakoinen, on luultavasti seurausta siitä, ettei unionin tuomioistuimella ole ollut yhtenäistä lähestymistapaa.

38. Unionin tuomioistuin on vahvistanut tässä yhteydessä tuomiossa komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) näkemyksen, jonka mukaan tietyissä tilanteissa on voitu katsoa, että emoyhtiön yhteisvastuu on täysin sen tytäryhtiön vastuusta johdettua vastuuta.[9] Minusta vaikuttaa siltä, että unionin tuomioistuin on lisäksi implisiittisesti vahvistanut säännön, jonka unionin yleinen tuomioistuin on omaksunut tuomion Tomkins v. komissio[10] 38 kohdassa, jonka mukaan on niin, että jos emoyhtiön on katsottu olevan vastuussa rikkomisesta, joka johtuu yksinomaan sen tytäryhtiön osallistumisesta kartelliin, sen vastuu ei voi olla suurempi kuin kyseisen tytäryhtiön vastuu.[11]

39. Tuomioon Areva ym. v. komissio[12] johtaneessa asiassa unionin tuomioistuin katsoi samansuuntaisesti, että vaikka emoyhtiöiden vastuu SEUT 101 artiklan rikkomisesta oli täysin niille peräkkäin kuuluneen tytäryhtiön vastuusta johdettua vastuuta, niiden määrien kokonaissumma, jotka emoyhtiöt on määrätty maksamaan, ei voi ylittää sitä määrää, joka tuo tytäryhtiö on määrätty maksamaan.

40. Sitä vastoin vaikuttaa siltä, ettei kyseistä johtopäätöstä ole otettu huomioon joissakin muissa, esimerkiksi muovisten teollisuussäkkien markkinoita koskevaa kartellia koskevissa asioissa. Tuomioon Kendrion v. komissio[13] johtaneessa asiassa unionin tuomioistuinta pyydettiin nimenomaisesti lausumaan unionin yleisessä tuomioistuimessa esitetyistä väitteistä, jotka kyseinen tuomioistuin hylkäsi ja joiden mukaan yhteisvastuun käsite, jonka olemassaolon syynä on tarve taata sakon tehokas perintä, merkitsee siis sitä, että emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa ainoastaan tytäryhtiölle määrätyn sakon maksamisesta[14] (ks. tuomion 53 kohta).

41. Unionin tuomioistuin hylkäsi nämä väitteet perusteettomina (ks. tuomion 58 kohta) ja huomautti, että keskustelu näytti keskittyneen pikemminkin siihen, sovelletaanko kyseisessä asiassa sakkoja koskevaa 10 prosentin enimmäismäärää asetuksen N:o 1/2003 mukaisesti, jos kaksi erillistä oikeushenkilöä – emoyhtiö ja sen tytäryhtiö – eivät enää muodosta SEUT 101 artiklassa tarkoitettua yritystä (ks. tuomion 57 kohta).

9 — Kyseisen tuomion 43 kohta.

10 — Tuomio Tomkins v. komissio (T-382/06, EU:T:2011:112, 38 kohta).

11 — Tämä toteamus seuraa mielestäni tuomion komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) 37 kohdasta, jonka mukaan komission esittämät ”näkemykset eivät – – riitä kyseenalaistamaan unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa esittämää toteamusta”.

12 — C-247/11 P ja C-253/11 P, EU:C:2014:257, 137 ja 138 kohta.

13 — C-50/12 P, EU:C:2013:771, 58 kohta.

14 — Kyseisessä tapauksessa komissio oli määrännyt riidanalaisessa päätöksessä 34 miljoonan euron sakon valittajalle ja 2,2 miljoonan euron sakon sen tytäryhtiölle Fardem Packaging BV:lle.

42. Unionin tuomioistuin hylkäsi vastaavasti tuomiossaan FLS Plast v. komissio [15] valittajan väitteet, joiden mukaan komissio ei voinut periä peräkkäisiltä emoyhtiöiltä tytäryhtiölle alun perin määrättyä sakkoa suurempaa määrää. [16] Unionin tuomioistuin katsoi siten, että ”kilpailusääntöjen rikkomisesta määrätyn sakon maksamisen osalta taloudellisen yksikön muodostavan kahden yhtiön välillä oleva yhteisvastuusuhde ei voi olla vain eräänlainen vakuus, jonka emoyhtiö antaa taatakseen tytäryhtiölle määrätyn sakon maksamisen, ja että väitteet, joiden mukaan kyseistä emoyhtiötä ei voida velvoittaa maksamaan sen tytäryhtiölle määrättyä sakkoa suurempaa sakkoa, ovat siten perusteettomia”. [17]

43. On siten ilmeistä, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännölle on ominaista tietty epäjohdonmukaisuus sen kysymyksen osalta, voiko emoyhtiö, jonka on katsottu olevan vastuussa SEUT 101 artiklan rikkomisesta sellaisten tekojen vuoksi, joihin sen tytäryhtiö on syyllistynyt yksin, ja joka on tämän vuoksi määrätty maksamaan sakko yhteisvastuullisesti kyseisen tytäryhtiön kanssa, joutua maksamaan sakon, jonka määrä on suurempi kuin tytäryhtiön maksettavaksi tuleva määrä.

44. Näiden alustavien näkökohtien perusteella nyt käsiteltävä asia antaa mahdollisuuden esittää tiettyjä muistutuksia tytäryhtiötä koskevasta tuomiosta aiheutuvista, emoyhtiön oikeusasemaan kohdistuvista vaikutuksista tilanteessa, jossa on osoitettu, että kyseisen yhtiön yhteisvastuu johtuu *yksinomaan* sen tytäryhtiön kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta.

45. Ennen valittajan nimenomaisesti esittämien väitteiden tarkastelua on syytä mainita tietyt tuomioistuimen velvollisuuksien pääkohdat erityisesti sen osalta, mitkä ovat tuomioistuimen mahdollisuudet tilanteessa, jossa sen ratkaistaviksi on saatettu sellaisten yksiköiden, jotka on velvoitettu maksamaan yksittäinen sakko yhteisvastuullisesti, samanaikaisesti nostamat kanteet.

46. Taustatietojen antamiseksi on lisäksi syytä lausua emoyhtiön yhteisvastuun luonteesta ja laajuudesta tilanteessa, jossa – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – yksinomaan sen tytäryhtiön voidaan todeta osallistuneen rikkomiseen suoraan. [18]

a) Alustavat huomautukset

i) Kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta vastuuseen joutuminen ja emoyhtiön, joka ei ole suoraan osallistunut rikkomiseen, vastuun luonne

47. Emoyhtiöiden vastuuta koskeva olettama perustuu kiistatta ensisijaisesti siihen, että kilpailuoikeudessa turvaudutaan *yrityksen* käsitteeseen, johon kuuluvat kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta. [19] Yrityksen käsitteellä on katsottava tarkoitettavan taloudellista kokonaisuutta, vaikka oikeudellisesti tämän taloudellisen kokonaisuuden muodostaakin useampi kuin yksi oikeushenkilö. Näin ollen oikeussubjektille, joka ei ole syyllistynyt kilpailuoikeuden rikkomiseen, voidaan tietyissä olosuhteissa kuitenkin määrätä seuraamus toisen oikeussubjektin kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta, jos ne kuuluvat kumpikin samaan taloudelliseen yksikköön ja muodostavat yrityksen, joka on rikkonut SEUT 101 artiklaa. [20]

15 — C-243/12 P, EU:C:2014:2006.

16 — Ks. FLS Plast A/S:n unionin tuomioistuimessa esittämät väitteet tuomion 93–96 kohdassa.

17 — Tuomio FLS Plast v. komissio (C-243/12 P, EU:C:2014:2006, 107 kohta).

18 — Tässä tarkoitettu tilanne on erotettava siitä tilanteesta, jossa emoyhtiölle on määrätty oman käyttäytymisen vuoksi sakkoa, jonka määrä voi tämän vuoksi olla erillinen sen tytäryhtiölle määrätyn sakon määrästä.

19 — Ks. tuomio Akzo Nobel ym. v. komissio (C-97/08 P, EU:C:2009:536, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

20 — Ks. mm. tuomio komissio ym. v. Siemens Österreich ym. (C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 43 ja 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48. Emoyhtiön voidaan siten katsoa olevan vastuussa tytäryhtiön toiminnasta erityisesti silloin, kun siitä huolimatta, että tytäryhtiö on erillinen oikeushenkilö, se ei päätä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään vaan noudattaa olennaisilta osin emoyhtiön sille antamia ohjeita, kun otetaan erityisesti huomioon taloudelliset, organisatoriset ja oikeudelliset yhteydet näiden kahden oikeudellisen yksikön välillä. Tällaisessa tapauksessa nimittäin katsotaan, että emoyhtiö ja tytäryhtiö kuuluvat samaan taloudelliseen yksikköön ja muodostavat näin ollen yhden ainoan yrityksen, mikä mahdollistaa sen, että komissio voi osoittaa sakkojen määräämistä koskevan päätöksen emoyhtiölle ilman, että sillä olisi velvollisuutta osoittaa tämän emoyhtiön itse osallistuneen rikkomiseen. [21]

49. Toisin sanoen on niin, että tilanteessa, jossa konkreettinen osallistuminen rikkomiseen on näytetty toteen vain tytäryhtiön osalta, on myös mahdollista viitata emoyhtiön – yhtiön, jonka on voitu pätevästi katsoa käyttäneen ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä – vastuuseen.

50. Todetessaan useaan otteeseen, että emoyhtiöllä oli kyseisessä tilanteessa niin sanottu yksilöllinen vastuu, [22] unionin tuomioistuin on mielestäni halunnut korostaa sitä, että emoyhtiö oli – niiden johto- ja omistussuhteiden vuoksi, jotka sillä on tytäryhtiönsä kanssa – vastuussa tytäryhtiönsä kilpailunvastaisesta toiminnasta riippumatta konkreettisesta osallistumisestaan kyseiseen toimintaan, ja korostaa niiden edustaman taloudellisen yksikön yhtenäisyyttä.

51. Jos yhtiön yksilölliseen vastuuseen vedotaan yksinomaan sen vertikaalisen pääomasuhteen vuoksi, joka sillä on tytäryhtiöön, sen vastuu on kuitenkin tytäryhtiön vastuusta *johdettua* vastuuta. [23]

52. Mielestäni siitä seuraa, että toteamuksiin, jotka koskevat tytäryhtiön konkreettista osallistumista rikkomiseen – ja näin ollen sen johdosta mahdollisesti määrätyn sakon laskemiseen –, liittyvät virheet on otettava huomioon myös emoyhtiön hyväksi.

53. Tämä pätee sitäkin suuremmalla syyllä, kun komissio yleisimmän käytännön mukaisesti turvautuu kyseisessä tilanteessa asianomaisten kahden yksikön *yhteisvastuullisuuteen*. Yhteisvastuullisuuteen turvautuminen edellyttää, että kyseiset velalliset yksiköt velvoitetaan maksamaan yksi ja sama sakko, ja yhdelle yksikölle kuuluvan maksuvelvollisuuden osittaisella tai täydellisellä kumoamisella on luonnollisestikin vaikutuksia myös toisen yksikön maksuvelvollisuuteen.

54. On siten täsmennettävä, että koska yhtiöt ovat yhteisvastuullisia, sakon määrän tarkistusta alaspäin tuskin voidaan kohdistaa vain yhteen asianomaisista yksiköistä. *Yhteisvastuun* käsite ei tarkoita, että henkilön, jonka komissio on katsonut olevan vastuussa rikkomisesta, maksettavaksi voidaan osoittaa *yhteisvastuuseen perustuvan vastuuseen joutumisen nojalla* määrä, joka on suurempi kuin konkreettiselle rikkomuksen välittömälle tekijälle määrätyn sakon määrä. [24] Unionin yleinen tuomioistuin on täsmentänyt samansuuntaisesti tuomiossa Tomkins v. komissio (T-382/06, EU:T:2011:112, 38 kohta), että emoyhtiön vastuu ei voinut olla suurempi kuin sen tytäryhtiön vastuu, koska emoyhtiö ei ollut osallistunut rikkomiseen suoraan. Tämä tuntuu olevan unionin tuomioistuimen vahvistama ratkaisu.

21 — Ks. tuomio Akzo Nobel ym. v. komissio (C-243/12 P, EU:C:2009:536, 58 ja 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 — Kyseisen ilmauksen viimeaikaisen käytön osalta ks. mm. tuomio komissio v. Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin (C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 39 ja 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen); tuomio Schindler Holding ym. v. komissio (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 101 kohta) ja tuomio komissio ym. v. Siemens Österreich ym. (C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

23 — Ks. tuomio komissio ym. v. Siemens Österreich ym. (C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

24 — Bernardeau, L., ja Christienne, J.-P., *Les amendes en droit de la concurrence – Pratique décisionnelle et contrôle juridictionnel du droit de l'Union*, kokoelma "Europe(s)", Bryssel, Larcier, 1. painos, 2013, mm. kohta II.1231.

55. Kaikki nämä seikat huomioon ottaen katson, että tilanteessa, jossa emoyhtiön on katsottu olevan vastuussa rikkomisesta sellaisten tekojen vuoksi, joihin yksinomaan sen tytäryhtiö on syyllistynyt, ei ole mitään oikeudellista perustetta vaatia kyseiseltä emoyhtiöltä, joka on määrätty maksamaan sakko yhteisvastuullisesti tytäryhtiönsä kanssa, sakon määrää, joka on suurempi kuin sen tytäryhtiöltä vaadittu määrä.

56. Sellaisessa tilanteessa komissiolla on SEUT 266 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla vastuu tuomiosta, jossa määrätään tytäryhtiölle määrätyn sakon määrän alentamisesta, tehtävistä johtopäätelmistä. Unionin tuomioistuimen tuomion täysimääräinen ja asianmukainen täytäntöönpano edellyttää mielestäni, että komission on otettava täysimääräisesti huomioon tytäryhtiön hyväksi tapahtunut alentaminen, eikä sillä ole tältä osin mitään harkintavaltaa.

57. Kuten jäljempänä totean, mahdollisuus – luonteeltaan ainoastaan valinnaiseen ja tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin perustuvaan – toimenpiteeseen, jonka tuomioistuin määrää käyttäen täyttä harkintavaltaansa kyseisten määrien saattamiseksi samalle tasolle, on käytettävissä ainoastaan tietyin edellytyksin. Valittajan puoltamasta kannasta poiketen sitä ei voida asettaa velvollisuuden asemaan.

ii) Tuomioistuimen, jonka ratkaistaviksi on saatettu samanaikaisia kanteita, tehtävät: tuomioon komissio v. AssiDomän Kraft Products ym.[25] ja tuomioon komissio v. Tomkins (C-286/11 P) perustuva oikeuskäytäntö

58. On kiistatonta, ettei unionin tuomioistuin voi kumoamiskannetta käsitellessään lausua kanteen ulkopuolisesta asiasta.[26] Määräämisperiaatteen mukaisesti tuomioistuimet voivat nimittäin lausua ainoastaan juuri siitä, mitä asianosaiset kysyvät niiltä, lukuun ottamatta tietenkin niitä oikeudellisia perusteita ja kysymyksiä, jotka ne voivat tarvittaessa ottaa huomioon omasta aloitteestaan.

59. Tämän johtavan menettelyperiaatteen mukaisesti yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt tuomiossa komissio v. AssiDomän Kraft Products ym., että jos se, jolle komission tietty toimi on osoitettu, päättää nostaa kumoamiskanteen, unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu vain ne päätöksen osat, jotka koskevat tätä adressaattia. Sitä vastoin osat, jotka koskevat muita adressaatteja ja joista ei ole valitettu, eivät ole sen asian kohteena, joka on saatettu unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi.[27] Unionin tuomioistuin on korostanut samansuuntaisesti tuomiossa ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym.,[28] että jos se, jolle komission päätös, jolla todetaan kilpailusääntöjen rikkominen ja määrätään sakko, on osoitettu, päättää nostaa tästä päätöksestä kumoamiskanteen, unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu vain ne päätöksen osat, jotka koskevat tätä adressaattia. Sitä vastoin osat, jotka koskevat muita adressaatteja ja joista ei ole valitettu, eivät ole sen asian kohteena, joka on saatettu unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi.

25 — C-310/97 P, EU:C:1999:407.

26 — Tuomio komissio v. AssiDomän Kraft Products ym. (C-310/97 P, EU:C:1999:407, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

27 — Ibidem (53 kohta).

28 — C-201/09 P ja C-216/09 P, EU:C:2011:190, 141 kohta.

60. Kyseiset asiat koskivat kuitenkin erityisiä tilanteita – erityispiirteitä, joita kuvaillaan tuomion komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) 47 ja 48 kohdassa – joissa riidanalaisen päätöksen kumoaminen tietyn yhtiön osalta ei voinut vaikuttaa muihin yhtiöihin, koska muilta osin kyseisen päätöksen adressaatit katsottiin erillisiksi. Voidaan nimittäin vaikeuksitta todeta, että kyseiset adressaatit olivat erilaisten tai ainakin erillisten – yksittäistapauksia koskevien – päätösten kohteena olevia riippumattomia yksiköitä. [29]

61. Tuomioon komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) johtanut tilanne oli aivan toisenlainen.

62. Kyseisessä suuren jaoston tuomiossa unionin tuomioistuin nimittäin katsoi, että jos emoyhtiö ei ollut osallistunut rikkomiseen, niin että sen *yhteisvastuu oli täysin* sen tytäryhtiön vastuusta *johdettua vastuuta* (ensimmäinen edellytys), ja jos emoyhtiön ja sen tytäryhtiön samanaikaisesti nostamien kanteiden *kohde on sama* (toinen edellytys), unionin yleinen tuomioistuin saattoi pätevästi huomioida emoyhtiön hyväksi rikkomisen kestoon perustuvan alennuksen, josta oli päätetty tytäryhtiön vireille paneman menettelyn yhteydessä, ja vastaavasti alentaa emoyhtiönkin maksettavaksi tulevan sakon määrää.

63. Esillä olevassa asiassa nousee esiin kysymys, oliko unionin yleisellä tuomioistuimella, sen lisäksi, että sillä oli tietyin edellytyksin mahdollisuus täyden harkintavaltansa nojalla alentaa valittajalle määrätyn sakon määrää, velvollisuus alentaa sitä sen tytäryhtiöön sovellettua alennusta vastaavissa määrin. On nimittäin korostettava, että tuomiossa komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) nousi esiin yksinomaan kysymys siitä, *saattoiko* unionin yleinen tuomioistuin saattaa kyseiset määrät samalle tasolle, ei se, oliko se *velvollinen* tekemään niin.

64. Jotkin perustelut voisivat tietyllä tavalla puoltaa näkemystä, jonka mukaan unionin yleisen tuomioistuimen on omaksuttava sama lähestymistapa kuin se, jota unionin tuomioistuin käytti tuomioon komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) johtaneessa asiassa.

65. Ensiksikin sellainen asenne olisi komission puoltaman ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetun, yrityksen käsitettä koskevan yhtenäisen lähestymistavan mukainen. Jos emoyhtiö tuomitaan pelkästään teoista, joihin tytäryhtiö on syyllistynyt, sakon määrään sovellettavan alennuksen, josta on päätetty tytäryhtiön tapauksessa, soveltamatta jättäminen merkitsisi viime kädessä samaa kuin kyseisten kahden yksikön, jotka kuitenkin kuuluvat samaan yritykseen, keinotekoinen jakaminen. Sellaisessa tilanteessa emoyhtiölle määrätyn sakon ja sen tytäryhtiölle määrätyn sakon osalta on syytä noudattaa tiettyä johdonmukaisuutta. Voisi nimittäin vaikuttaa hieman ristiriitaiselta yhtäältä puoltaa yrityksen käsitteen osalta yhtenäistä lähestymistapaa siltä osin kuin kyseessä on vastuuseen joutuminen kilpailu sääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta ja toisaalta erottelevaa lähestymistapaa siltä osin kuin kyseessä on tarvittavien johtopäätösten tekeminen kyseisestä yhtenäisestä lähestymistavasta.

29 — Tuomiossa komissio v. AssiDomän Kraft Products ym. (C-310/97 P, EU:C:1999:407, 56 kohta) yhteisöjen tuomioistuin nimittäin huomautti, ettei EY:n perustamissopimuksen 176 artikla (josta on tullut SEUT 266 artikla) merkinnyt sitä, että unionin toimielimen on niiden pyynnöstä, joita asia koskee, tarkasteltava uudelleen samanlaiset tai vastaavanlaiset päätökset, joiden väitetään olevan samalla tavoin lainvastaisia ja jotka on osoitettu muille kuin kantajalle.

66. Toiseksi unionin yleisen tuomioistuimen velvoittaminen soveltamaan emoyhtiöön sakon määrän alennusta, josta on mahdollisesti päätetty tytäryhtiön tapauksessa, olisi osoitus pyrkimyksestä panna unionin yleisen tuomioistuimen tytäryhtiön tapauksesta antama tuomio täytäntöön täysimääräisesti. Tämä on sitäkin tärkeämpää, kun vaikuttaa siltä, ettei komissio vaikuta olevan aina valmis [30] tekemään kaikkia tarvittavia johtopäätöksiä tytäryhtiön osalta päätetystä alennuksesta. Tarkastelen jäljempänä viimeksi mainittua näkökohtaa, joka on mielestäni avainparametri nyt käsiteltävässä asiassa esitettyjen ensimmäisen ja kolmannen valitusperusteen johdosta syntyneisiin kysymyksiin vastaamisen kannalta.

67. Kolmanneksi on syytä muistaa, että unionin yleinen tuomioistuin käyttää sakkojen määrää määrätessään täyttä harkintavaltaa, jonka yhteydessä ne ultra petita -periaatteella on vain suppea tai joka tapauksessa vähäisempi merkitys kuin laillisuusvalvonnan yhteydessä. [31]

68. Kyseistä harkintavaltaa käyttäessään unionin yleisen tuomioistuimen on sakon määrän asianmukaisuutta määritettäessä otettava huomioon kaikki ne oikeudelliset seikat ja tosiseikat, jotka ovat asian kannalta merkityksellisiä ajankohtana, jona se antaa ratkaisun.

69. Näihin seikkoihin voivat kuulua sen huomioon ottaminen, että emoyhtiön vastuu yksittäistapauksessa on puhtaasti johdettua vastuuta, sekä johtopäätökset, jotka sen johdosta on tarvittaessa tehtävä, jos tytäryhtiölle määrättyä sakkoa alennetaan. Tässä yhteydessä voidaan lisäksi väittää, että niiden emoyhtiöön (jonka vastuu on täysin sen tytäryhtiön vastuusta johdettua vastuuta) sovellettavien johtopäätösten, joita sellaisen alentamisen johdosta tehdään, teko – missä yhteydessä on otettava huomioon, että emoyhtiön ja sen tytäryhtiön samanaikaisesti nostamilla kanteilla on oltava sama kohde – on tietyllä tavoin automaattista, eikä siihen pitäisi sisältyä unionin yleisen tuomioistuimen kannalta mitään ylipääsemätöntä vaikeutta.

70. Niin houkuttelevaa kuin sellaisen velvoitteen asettaminen unionin yleiselle tuomioistuimelle olisikin, se voisi kuitenkin poistaa tuomioistuimen toimenpiteeseen väistämättä liittyvistä edellytyksistä ja epävarmuustekijöistä aiheutuvat haitat vain osittain. Olen nimittäin sitä mieltä, että tilanteessa, jossa emoyhtiön yhteisvastuu on täysin sen tytäryhtiön vastuusta johdettua vastuuta, yrityksen käsitettä koskevan yhtenäisen lähestymistavan ja emoyhtiölle määrätyn sakon määrään kohdistettavien väistämättömien seurausten tehokkuutta ei voida jättää pelkästään tai ensisijaisesti valittajan hahmotteleman kaltaisen tuomioistuimen toimenpiteiden varaan.

71. Ensiksikin on esitettävä se – mahdollisesti itsestäänselvyydeltä tuntuva – toteamus, että tuomioistuimen toteuttamat toimenpiteet voivat olla sikäli vain satunnaisia, että ne edellyttävät aina etukäteen nostettua kannetta tai useita samanaikaisia kanteita. Ei siten voida sulkea pois sitä, että nyt esillä olevassa asiassa tarkoitetun kaltaisessa tilanteessa emoyhtiö ei katso tarkoituksenmukaiseksi tai ei voi hakea muutosta tuomioon, jossa sille on määrätty maksettavaksi yhteisvastuullisesti tytäryhtiönsä kanssa sakkoa kilpailusääntöjen rikkomisen perusteella. Sellaisessa tilanteessa ja huolimatta siitä, että emoyhtiöön on viitattu riidanalaisessa päätöksessä ainoastaan sen tytäryhtiön toteuttamien toimien vuoksi, sillä ei olisi mitään mahdollisuutta hyötyä sellaisesta sakon alentamisesta, josta unionin yleinen tuomioistuin on mahdollisesti päättänyt kyseisen tytäryhtiön tapauksessa.

72. Toiseksi vaikka oletettaisiin, että – kuten tarkasteltavassa tapauksessa – emoyhtiö ja tytäryhtiö ovat nostaneet kanteet samanaikaisesti, kyseisillä kanteilla on lisäksi oltava sama kohde, ainakin, jos kyseessä on laillisuusvalvonnan harjoittaminen.

30 — Nyt käsiteltävässä asiassa näin on. Komission nyt puoltama lähestymistapa, joka on kuitenkin ristiriidassa niissä muissa asioissa omaksutun lähestymistavan kanssa, joissa se näyttää päinvastoin väittävän – tapauksissa, joissa jollekin yhtiölle määrättyä sakkoa on alennettu, ja siitä huolimatta, ettei sen vaatimuksissa esitetä tämänsuuntaista pyyntöä –, että unionin yleinen tuomioistuin oli tunkeutunut alueelle, joka oli SEUT 266 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla komission vastuualuetta (ks. mm. tuomio Alliance One International v. komissio, C-679/11 P, EU:C:2013:606, 93 ja 107 kohta).

31 — Ks. vastaavasti julkisasiamies Mengozzin ratkaisuehdotus komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2012:499, 37 kohta) ja julkisasiamies Poiares Maduron ratkaisuehdotus Groupe Danone v. komissio (C-3/06 P, EU:C:2006:720, 49 kohta).

73. Niiden rajoitusten, joita tuomioistuimen toimenpiteitä koskevan velvoitteen mahdollisella vahvistamisella on, havainnollistamiseksi on kolmanneksi todettava, että jotta unionin yleinen tuomioistuin voisi, myös käyttäessään täyttä harkintavaltaansa emoyhtiölle määrätyn sakon määrän muuttamiseksi, ottaa huomioon tytäryhtiöstä esittämät omat toteamuksensa, unionin yleisen tuomioistuimen on – ajankohtana, jona se lausuu emoyhtiön nostamasta kanteesta – tosiasiallisesti täytynyt jo lausua (tai sen on lausuttava samanaikaisesti) tytäryhtiön nostamasta kanteesta. Ei voida sulkea pois sitä, että ajankohtana, jona unionin tuomioistuimet joutuvat lausumaan tytäryhtiön nostamasta kanteesta, ne ovat jo lausuneet emoyhtiön nostamasta kanteesta menettelyllisten valintojen ja asiaan liittyvien aineellisten rajoitteiden vuoksi.

74. Näin ollen olen lujasti vakuuttunut siitä, että nyt käsiteltävässä asiassa tarkoitetun kaltaisessa tilanteessa tehtyjen emoyhtiötä ja sen tytäryhtiötä koskevien ratkaisujen johdonmukaisuuden varmistaminen kuuluu ensisijaisesti komissiolle, jonka on SEUT 266 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla toteutettava tuomioiden täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet. Komission on ennen kaikkea tehtävä tytäryhtiötä koskevan tuomion perusteella tarvittavat – emoyhtiöön sovellettavat – johtopäätökset.

75. On korostettava sen tärkeyttä, että komissio tekee kaikki tarvittavat emoyhtiöön sovellettavat johtopäätökset esitetyistä toteamuksista ja ratkaisusta, johon on päädytty tytäryhtiön sellaista päätöstä, jossa määrätään sakko kyseisten kahden yhtiön yhteisvastuullisesti maksettavaksi, vastaan nostaman kanteen johdosta. Tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat eivät saa olla tältä osin ratkaisevassa asemassa. Erityisesti kaikissa niissä tapauksissa, joissa tytäryhtiö saa kokonaan tai osittain kumottua sakon, komission olisi huomioitava tämä seikka emoyhtiön hyväksi. Muistutettakoon, että nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa – tilanteessa, jossa emoyhtiön vastuu perustuu täysin sen tytäryhtiön toteuttamiin toimiin – tytäryhtiön maksettavaksi tulevaa lopullista määrää suuremman sakkojen määrän määrääminen emoyhtiön maksettavaksi merkitsee samaa kuin jos määrättäisiin sakko-osuus, jolla ei ole mitään oikeudellista perustaa.

76. Perustan nyt käsiteltävän valituksen tueksi esitettyjen ensimmäisen ja kolmannen valitusperusteen tarkemman tarkastelun kaikkiin edellä esitettyihin seikkoihin.

b) Ensimmäinen valitusperuste

77. Vaikka vastaaminen kontradiktorisen periaatteen loukkaamista koskevaan ensimmäiseen valitusperusteeseen edellyttää väistämättä vertailua tuomioon komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), se edellyttää mielestäni joka tapauksessa toisentyyppistä pohdiskelua.

78. Kyseisessä asiassa unionin yleistä tuomioistuinta nimittäin moitittiin siitä, ettei se ollut antanut komissiolle tilaisuutta esittää kantaansa unionin yleisen tuomioistuimen aikomuksesta alentaa Tomkins plc:lle määrättyä sakkoa, tukeutumalla perusteisiin, jotka kyseisen yhtiön tytäryhtiö oli esittänyt ainoastaan unionin yleisen tuomioistuimen tuomioon Pegler v. komissio [32] johtaneessa rinnakkaisessa asiassa. Unionin tuomioistuin sivuutti kyseisen perusteen. Se katsoi, että kontradiktorisen periaatteen ja oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin koskevan periaatteen huomioimatta jättämistä koskeva komission kritiikki perustuu kyseisen toimielimen lujaan vakaumukseen, jonka mukaan on täysin mahdotonta, että emoyhtiö Tomkins voisi hyötyä sen tytäryhtiölle Peglerille vahvistetun rikkomisajanjakson lyhentämisestä, jos nostetut kanteet eivät ole täysin identtiset. Unionin tuomioistuin täsmentää kuitenkin, että ”tämä mahdollisuus on tietyissä tilanteissa olemassa” (C-286/11 P, EU:C:2013:29, 61 kohta).

32 — T-386/06, EU:T:2011:115.

79. Nyt käsiteltävässä asiassa ei sitä vastoin voida olla huomioimatta väitteitä, joiden mukaan tytäryhtiölle määrätyn sakon määrän alentamisella ilman, että samalla alennetaan emoyhtiölle määrätyn sakon määrää, on muutettu emoyhtiön vastuun luonnetta.[33] Siitä nimittäin seuraisi, että joko emoyhtiön vastuuta ei voitaisi esillä olevassa asiassa enää katsoa täysin sen tytäryhtiön vastuusta johdetuksi vastuuksi tai emoyhtiölle määrätyn määrän ja sen tytäryhtiölle määrätyn määrän välisellä erolla ei olisi mitään oikeudellista perustaa.

80. En ole kuitenkaan vakuuttunut siitä, että unionin yleinen tuomioistuin on loukannut valituksenalaiseen tuomioon johtaneen oikeudenkäyntimenettelyn yhteydessä kontradiktorista periaatetta, joka edellyttää erityisesti, että asianosaisten on saatava tieto sellaisista tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista, jotka ovat oikeudenkäyntimenettelyn tuloksen kannalta ratkaisevia, ja niillä on oltava tilaisuus keskustella näistä kontradiktorisesti[34] – riippumatta siitä, onko tuomioistuin ottanut ne huomioon omasta aloitteestaan.

81. Vaikka oletettaisiin, että on hyväksyttävä perustelut, joiden mukaan valituksenalaisella tuomiolla, luettuna yhdessä samana päivänä annetun tuomion Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) kanssa, on muutettu valittajalle kuuluvan vastuun luonnetta, mielestäni valituksenalaisen tuomion ei nimittäin voida katsoa olevan ongelmallinen puolustamisoikeuksien kunnioittamisen kannalta.

82. Katson myös, että esillä olevassa asiassa esitetty kontradiktorisen periaatteen loukkaamista koskeva valitusperuste on – jollei tehoton, niin – selvästi perusteeton.

83. Valitusperuste on tehoton sikäli kuin vastuun luonteen mahdollinen muuttuminen ei johdu valituksenalaisesta tuomiosta, vaan sen ja samana päivänä annetun tuomion Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) yhteisvaikutuksesta.

84. Kyseinen valitusperuste on joka tapauksessa perusteeton, koska ei ole millään tavoin näytetty toteen, että unionin yleinen tuomioistuin olisi valituksenalaisen tuomion antaessaan jättänyt esittämättä jonkin asianosaisten väliseen keskusteluun liittyvän tosiseikan tai oikeudellisen seikan. Muunlainen päätös merkitsisi, että tuomioistuin velvoitetaan järjestelmällisesti kutsumaan oikeudellinen yksikkö lausumaan samankaltaisissa tai rinnakkaisissa asioissa esitettyjen kannanottojen mahdollisista vaikutuksista.

85. On joka tapauksessa kiistatonta, että se, että unionin yleinen tuomioistuin on mahdollisesti loukannut kontradiktorisen periaatteen kaltaista menettelysääntöä, voi johtaa tuomion kumoamiseen vain, jos on osoitettu, että kyseinen loukkaaminen on vaikuttanut asian ratkaisun sisältöön.[35]

86. Nyt käsiteltävässä asiassa ei mielestäni ole osoitettu, että asia olisi näin. Ei nimittäin ole osoitettu, että jos valittaja olisi saanut tarkoittamansa kaltaisen kutsun, tämä seikka olisi väistämättä ollut omiaan muuttamaan asian ratkaisun sisältöä.

c) Kolmas valitusperuste

87. Myöskään kolmas valitusperuste ei vakuuta.

33 — Vaikka kyseisen valitusperusteen sanamuodosta voi aiheutua tietyiltä osin tiettyä sekaannusta, on selvää, ettei valittaja viittaa ainoastaan vastuunsa kasvamiseen, vaan sen luonteen muuttumiseen.

34 — Tästä vaatimuksesta on äskettäin muistutettu tuomiossa OHMI v. National Lottery Commission (C-530/12 P, EU:C:2014:186, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 — Ks. mm. tuomio Gascogne Sack Deutschland v. komissio (C-40/12 P, EU:C:2013:768, 81 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

88. Kuten olen edellä todennut, tuomiosta komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) ei voida päätellä, että unionin yleinen tuomioistuin olisi tehnyt jonkin oikeudellisen virheen tai käyttänyt väärin täyttä harkintavaltaansa, kun se jätti kyseisessä tapauksessa saattamatta valittajalle määrätyn sakon määrän samalle tasolle sen lopullisen sakon määrän kanssa, joka määrättiin sen tytäryhtiön maksettavaksi tuomiossa Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423).

89. En ole vakuuttunut niistä perusteista, jotka valittaja on esittänyt ensimmäisestä valitusperusteesta, jossa pyritään pääasiallisesti osoittamaan, että unionin yleinen tuomioistuin on ylittänyt toimivaltansa käyttäessään täyttä harkintavaltaansa, kun se on tässä yhteydessä muuttanut valittajan vastuun luonnetta.

90. Ensimmäistä valitusperustetta koskevien toteamusteni jatkoksi on riittävää huomauttaa, että vastuun laajuuden muuttamisen kannalta mahdollisesti ongelmallista on rinnakkaisessa asiassa Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) tapahtunut alentaminen, eikä valituksenalainen tuomio erikseen tarkasteltuna.

91. Kolmannen valitusperusteen toinen osa liittyy paljolti tuomioon komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) perustuvaan oikeuskäytäntöön.

92. Katson aiheelliseksi huomauttaa uudelleen, että unionin tuomioistuin on maininnut vain yhden mahdollisuuden, joka koskee sitä, että unionin yleinen tuomioistuin voi – jos emoyhtiö ja sen tytäryhtiö riitauttavat sakkonsa sellaisilla samanaikaisilla kanteilla, joilla on sama kohde – soveltaa emoyhtiöön samaa sakon määrän alennusta kuin se, joka on myönnetty sen tytäryhtiölle. Tämä ilmenee mielestäni melko selvästi unionin tuomioistuimen käyttämistä sanamuodoista, erityisesti 61 kohdassa kahteen otteeseen käytetystä käsitteestä ”mahdollisuus”. Vaikka unionin tuomioistuin on katsonut, että täyden harkintavallan ansiosta unionin tuomioistuin saattoi saattaa emoyhtiölle määrätyn sakon määrän samalle tasolle sen tytäryhtiön maksettavaksi tulevan – tytäryhtiön nostaman samanaikaisen kanteen yhteydessä vahvistetun – määrän kanssa, se ei ole suinkaan tehnyt tästä velvollisuutta.

93. Edellä esitetyistä syistä sellaisen velvollisuuden vahvistaminen korjaisi vain osittain epäkohdat, jotka seuraavat siitä, ettei emoyhtiölle ja sen tytäryhtiölle määrättyjen sakkojen määriä ole saatettu vastaamaan toisiaan.

94. Vaikka oletettaisiin, että unionin tuomioistuin päättää vahvistaa sellaisen unionin yleiseen tuomioistuimeen sovellettavan velvollisuuden – mikä ei vaikuta minusta millään tavoin tarkoituksenmukaiselta, kun otetaan huomioon komission SEUT 266 artiklan ensimmäinen kohdan mukainen täytäntöönpanovelvollisuus – tuomioistuimen velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin voi joka tapauksessa olla voimassa vain tietyin edellytyksin.

95. Sen lisäksi, että tytäryhtiön ja sen emoyhtiön on täytynyt nostaa samanaikaiset kanteet, kanteilla on oltava, kuten tuomiosta komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) selvästi ilmenee, *sama kohde*.

96. Vaikka unionin tuomioistuin ei ole selvästi hahmotellut tuomiossa kyseistä käsitettä ”kohde”, kahdesta olennaisesta seikasta on apua sen sisällön ymmärtämisessä.

97. Yhtäältä unionin tuomioistuin ei vaadi, että kanneperusteiden tai niiden tueksi esitettyjen väitteiden olisi oltava samoja. Sellainen lähestymistapa olisi liian rajoittava ja voisi vaarantaa sakkojen määrän samalle tasolle saattamista koskevan tavoitteen, josta unionin yleinen tuomioistuin päättää täyden harkintavaltansa nojalla.

98. Toisaalta ei riittäisi, että vaaditaan, että emoyhtiön ja tytäryhtiön esittämillä vaatimuksilla pyritään samaan lopputulokseen, jotta voitaisiin todeta, että kohde on sama. Myöskään se, että kiistetään yleisesti sakon asianmukaisuus tai oikeasuhteisuus rikkomisen kestoa ja vakavuutta koskevien kriteerien osalta, ei voi johtaa toteamukseen, että kohde on sama.

99. Tältä osin minusta vaikuttaa siltä, että unionin tuomioistuin on hyväksynyt unionin yleisen tuomioistuimen tuomiossa Tomkins v. komissio (T-382/06, EU:T:2011:112) käyttämän lähestymistavan, kun se on erottanut toisistaan rikkomisen kestoa koskevat väitteet sen mukaan, koskivatko ne samaa seikkaa. Unionin yleinen tuomioistuin oli nimittäin saattanut kyseiset määrät samalle tasolle ainoastaan siltä osin. Vaikuttaa siltä, että tuomionsa 56 kohdassa unionin tuomioistuin on vahvistanut unionin yleisen tuomioistuimen tekemän erottelun ja katsonut, ettei sitä voitu arvostella siltä osin kuin se oli kieltäytynyt ottamasta huomioon Tomkins plc:n vireille paneman asian yhteydessä komission tekemää virhettä, joka koski varoittavan vaikutuksen tekijän soveltamista Pegler Ltd:hen. Unionin tuomioistuin on huomauttanut tässä yhteydessä, että unionin yleinen tuomioistuin on saman tuomion 56–58 kohdassa ottanut huomioon, ettei Tomkins plc väittänyt kanteessaan, että komissio olisi soveltanut varoittavan vaikutuksen tekijää virheellisesti.

100. Vaikka pitää paikkansa, että monet valittajan nyt käsiteltävässä tapauksessa esittämistä valitusperusteista koskevat sitä, että rikkominen olisi luettavissa valittajan syyksi, ja että se on lisäksi kyseenalaistanut rikkomisajanjaksoa koskevan määrityksen, se ei ole tehnyt sitä täsmälleen samasta näkökulmasta kuin Total France. Sen lisäksi, että Total France esitti monia toteamuksia tosiasiallisesta osallistumisestaan tiettyjen ajanjaksojen kuluessa, se nimittäin arvosteli menetelmää, jota käytetään sakon laskemisen yhteydessä rikkomisen keston perusteella sovellettavan kertoimen määrittämiseksi.

101. Unionin yleinen tuomioistuin alensi valittajan tytäryhtiölle määrätyn sakon määrää juuri yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen – suuntaviivoihin perustuvien menetelmien soveltamisen yhteydessä tapahtunutta – loukkaamista koskevan väitteen perusteella.

102. Vaikka unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt ottaa huomioon alennus, jota päätettiin soveltaa Total Franceen, se ei olisi voinut alentaa sakkoa samassa määrin kuin valittajalle määrättyä sakkoa. Valittajan kanne ei nimittäin koskenut keston perusteella sovellettuja menetelmiä, eikä sen kohde siis ollut siltä osin sama kuin sen tytäryhtiön Total Francen kanteen kohde.

103. Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskevan väitteen osalta tulee jälleen esiin kysymys siitä, olisiko unionin yleisen tuomioistuimen myönnettävä omasta aloitteestaan sama sakon määrän alennus kuin Total Francelle myönnetty alennus.

104. Tässä yhteydessä on riittävää huomauttaa, ettei täyden harkintavallan käyttö vastaa viran puolesta suoritettavaa valvontaa ja että lukuun ottamatta oikeusjärjestyksen perusteisiin pohjautuvia perusteita – kuten riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttuminen –, jotka unionin yleisen tuomioistuimen ja unionin tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta, kantajan on esitettävä kyseistä päätöstä koskevat kanneperusteet ja todisteet niiden tueksi.[36]

105. Koska valittaja ei ole kyseenalaistanut ensimmäisessä oikeusasteessa niitä menetelmiä, joita on sovellettu määritettäessä rikkomisen keston nojalla sakon määrän määrittämiseksi sovellettavaa kerrointa, mielestäni se ei voi muutoksenhakuvaiheessa väittää, että unionin yleinen tuomioistuin olisi kohdellut sitä epäedullisemmin kuin sen tytäryhtiötä.

36 — Ks. mm. tuomio KME Germany ym. v. komissio (C-272/09 P, EU:C:2011:810, 104 kohta); tuomio Chalkor v. komissio (C-386/10 P, EU:C:2011:815, 64 kohta) ja tuomio KME Germany ym. v. komissio (C-389/10 P, EU:C:2011:816, 131 kohta).

106. Lisäksi koska yhdenvertaisen kohtelun periaate ei ole oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluva peruste,[37] unionin yleisellä tuomioistuimella ei olisi ollut oikeudellista velvoitetta tutkia kertoimen käyttöön liittyvää lainvastaisuutta, vaikka se olisi saanut tiedon tästä kysymyksestä Total Francen nostaman samanaikaisen kanteen välityksellä.

107. Nämä näkökohdat pätevät myös suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskevaan väitteeseen. Se, että unionin yleisen tuomioistuimen on täyttä harkintavaltaansa käyttäessään noudatettava viimeksi mainittua periaatetta, ei tarkoita, että sen olisi tutkittava kaikki kyseisen periaatteen mahdollista loukkaamista koskevat väitteet.

108. Kaikki edellä esitetyt seikat huomioon ottaen katson, että ensimmäinen ja kolmas valitusperuste on hylättävä.

B *Toinen valitusperuste, joka koskee valituksenalaisen tuomion perusteluja koskevia oikeudellisia virheitä*

109. Valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt useita ”perusteluvirheitä” harjoittaessaan laillisuusvalvontaa ja käyttäessään täyttä harkintavaltaansa.

1. Ensimmäinen osa: unionin yleisen tuomioistuimen laillisuutta valvoessaan tekemä oikeudellinen virhe, kun se ei ottanut huomioon komission perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä

a) Asianosaisten lausumat

110. Valittaja esittää kaksi väitettä.

111. Ensiksikin se katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt virheitä valvoessaan ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevan olettaman kumoamiseksi esitettyjä argumentteja koskevia riidanalaisen päätöksen perusteluja.

112. Totalin mukaan niitä syitä, joiden vuoksi komissio katsoi, etteivät esitetyt seikat riittäneet kyseisen olettaman kumoamiseen, koskeva perusteluvelvollisuus oli nyt käsiteltävässä asiassa – tuomioon Elf Aquitaine v. komissio[38] perustuvan oikeuskäytännön mukaisesti – useistakin syistä korostunut.

113. Ensinnäkään riidanalainen päätös ei sen mukaan ole vakiintuneen päätöksentekokäytännön mukainen, vaan siinä on havaittavissa tuomioon Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P, EU:C:2011:620) johtaneessa asiassa ilmi tullut olettaman, jonka mukaan emoyhtiöt käyttävät ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöihinsä, soveltamista koskeva lähestymistavan muutos. Toiseksi kyseisestä lähestymistavan muutoksesta on sen mukaan seurannut valittajan huomattavan erilainen kohtelu, johon komission oli kiinnitettävä erityistä huomiota. Kolmanneksi sen mukaan on syytä korostaa, että valittajan vastuu nyt käsiteltävässä asiassa oli täysin sen tytäryhtiön vastuusta johdettua vastuuta, ottaen huomioon, että vain tytäryhtiö on osallistunut rikkomiseen suoraan. Neljänneksi se väittää, että Totalille tehtiin virallinen ilmoitus vasta väitetiedoksiannon lähettämisen ajankohtana, mikä voi vaikuttaa puolustautumisoikeuksiin.

37 — Mistä on osoituksena se, että se hylättiin unionin tuomioistuimessa uutena perusteena (ks. tuomio Langnese-Iglo v. komissio, C-279/95 P, EU:C:1998:447, 53–56 kohta ja tuomio Dow Chemical Company v. komissio, C-179/12 P, EU:C:2013:605, 80–83 kohta).

38 — C-521/09 P, EU:C:2011:620, 150–165 kohta.

114. Viitaten tuomioon Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P, EU:C:2011:620) (erityisesti sen kohdat 160–167) Total katsoo, että toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin väittää valituksenalaisen tuomion 123 kohdassa, komissio ei ole tarkastellut kaikkia sen esittämiä todisteita. Sen mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei ottanut huomioon riidanalaisen päätöksen täydellistä perustelujen puuttumista tältä osin, mikä merkitsee olennaisen muotomääräyksen rikkomista. Valittajan mukaan valituksenalaisessa tuomiossa sekoitetaan (ks. erityisesti riidanalaisen päätöksen 74 ja 146 kohta) yhtäältä komission mahdollisuus tilanteessa, jossa emoyhtiö omistaa kokonaan tytäryhtiönsä, olettaa, että ne ovat taloudellinen kokonaisuus, ja toisaalta yhtiön, joka tahtoo kumota kyseisen olettaman, lainmukainen mahdollisuus esittää kaikki seikat, jotka osoittavat, etteivät kyseiset kaksi yhtiötä ole sellainen kokonaisuus.

115. Toiseksi Total katsoo, että kun unionin yleinen tuomioistuin on korvannut komission päättelyn omalla päättelyllään sen sijaan, että se olisi arvostellut riidanalaista päätöstä perustelujen puuttumisesta, se on ylittänyt laillisuusvalvontansa rajat, minkä johdosta valituksenalainen tuomio on väistämättä kumottava. Asia on sen mukaan näin erityisesti siltä osin kuin on kyse väitteistä, jotka koskevat Total Raffinage Marketingin taloudellista riippumattomuutta (T-566/08, EU:T:2013:423) (erityisesti riidanalaisen päätöksen 89 ja 90 kohta), sitä, ettei tytäryhtiö ilmoittanut emoyhtiölleen toiminnastaan markkinoilla (valituksenalaisen tuomion 95 kohta), sitä, ettei emoyhtiö antanut tytäryhtiölle ohjeita (valituksenalaisen tuomion 99 kohta), ja lopuksi sitä, ettei emoyhtiön ja sen tytäryhtiön johtoelinten henkilöstössä ollut päällekkäisyyksiä (valituksenalaisen tuomion 75–80 kohta), koskevan vastauksen perusteluista.

116. Komissio vaatii näiden väitteiden hylkäämistä, koska se katsoo, että ne on jätettävä tutkimatta ja että ne ovat joka tapauksessa perusteettomia.

b) Arviointi

i) Tutkittavaksi ottaminen

117. Aivan ensiksi on syytä lausua tämän osan tutkittavaksi ottamisesta.

118. Kuten komissio on huomauttanut, on oikeutettua pohtia sitä, pyrkiikö valittaja muuttamaan unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun riidan kohdetta, kun se ensimmäistä kertaa tarkastelee kysymystä riidanalaisen päätöksen perusteluista olennaisena muotomääräyksenä.

119. On nimittäin ilmeistä, että toisessa valitusperusteessa tarkoitetut valituksenalaisen tuomion kohdat,[39] joissa pyrittiin vastaamaan unionin yleisessä tuomioistuimessa esitetyn neljännen kanneperusteen toisessa osassa esitettyihin väitteisiin, koskivat pääasiallisesti sitä, oliko komissio tehnyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevan olettaman kumoamiseksi esitettyjä seikkoja koskevan ilmeisen arviointivirheen.

120. Valittaja on lisäksi korostanut sitä, että sen kyseisen valitusperusteen yhteydessä esittämät moitteet liittyvät riidanalaisen päätöksen ”täydelliseen perustelujen puuttumiseen”, joka unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt ottaa huomioon omasta aloitteestaan.

39 — Valituksenalaisen tuomion 88–93 kohta ja 94–96 kohta.

121. Tältä osin on selvää, että tuomioistuin *voi* ottaa omasta aloitteestaan huomioon SEUT 296 artiklassa tarkoitetun toimielinten toimia koskevan perusteluvelvollisuuden, joka on olennainen muotomääräys, laiminlyönnin. Tämä mahdollisuus liittyy luonnollisestikin siihen, että tuomioistuimen, jota on pyydetty ratkaisemaan asia, on oltava selvillä toimenpiteen tehneen toimielimen päättelystä, jotta se voi käytännössä tutkia toimenpiteen laillisuuden. On siten selvää, että perusteluvelvollisuuden perustarkoitus on antaa mahdollisuus tutkia päätöksen laillisuus. [40]

122. Kysymystä, *pitääkö* perustelujen puuttuminen ottaa kaikissa tapauksissa huomioon viran puolesta, on paljon vaikeampi arvioida, ja siihen on esillä olevan asian erityisissä olosuhteissa vastattava kieltävästi.

123. Voidakseen harjoittaa laillisuuden valvontaa silloin, kun sen on lausuttava riidanalaiseen toimeen sisältyvän arvioinnin – joka esillä olevassa asiassa koskee sen olettaman, jonka mukaan valittaja käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä, kumoamiseksi esitettyjen seikkojen tarkastelua – perusteltavuudesta, tuomioistuimen on mielestäni väistämättä voitava ymmärtää päätöksen sisältö ja toimenpiteen toteuttajan käyttämä päättely. Toisin sanoen komission esittämien arviointien perusteltavuuden tarkastelu edellyttää välttämättä, että ainakin implisiittisesti tutkitaan, ovatko riidanalaisen päätöksen perustelut riittävät.

124. Näin ollen tuen täysin komission puoltamaa kantaa, jonka mukaan unionin yleisellä tuomioistuimella ei voi olla velvollisuutta valvoa viran puolesta riidanalaisen päätöksen perusteluja sellaisten kysymysten osalta, joita ei ole saatettu sen käsiteltäviksi. Unionin tuomioistuin on lisäksi äskettäin lausunut tämänsuuntaisesti, kun se hylkäsi eräässä asiassa kaksi valitusperustetta, jotka koskivat sellaisia riidanalaisen päätöksen perusteluja, joita ei – kuten nyt käsiteltävässä asiassakaan – ollut nimenomaisesti otettu esiin ensimmäisessä oikeusasteessa. [41]

125. Nyt käsiteltävässä asiassa tarkoitetun kaltainen tilanne poikkeaa tuomiossa Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P, EU:C:2011:620) tarkoitetusta tilanteesta; siinä kysymys väitteiden, jotka valittaja oli esittänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevan olettaman kumoamiseksi, hylkäämisen perusteluista oli otettu esiin ensimmäisessä oikeusasteessa. [42]

126. Esillä olevassa asiassa on todettava, että valittaja on keskittynyt väitteissään ratkaisevan vaikutusvallan käyttöä tytäryhtiöönsä Total Franceen koskevan sitä vastaan esitetyn olettaman soveltamiseen ja niihin seikkoihin, joiden perusteella komission olisi pitänyt kumota kyseinen olettama. Valituksenalaisen tuomion moititut kohdat liittyivät siten komission esittämien arviointien perusteltavuuteen ja riidanalaisen päätöksen perustelujen mahdolliseen riittämättömyyteen olennaisten muotomääräysten noudattamisen osalta.

127. Katson siten, että valitusperusteen ensimmäinen osa on kokonaisuudessaan jätettävä tutkimatta.

128. On nimittäin vaikea kuvitella, että unionin yleistä tuomioistuinta olisi arvosteltava sen vuoksi, ettei se ole ottanut esiin kysymystä, jota sille ei ole esitetty suoraan. Muussa tapauksessa mielestäni jätettäisiin huomiotta oikeudenkäyntiä koskevat pääperiaatteet, kun tuomioistuimelle asetettaisiin suhteeton velvoite, joka perustuisi toiveeseen ”kompensoida” jollakin tavoin sen unionin tuomioistuimen hyväksymän olettaman, jonka mukaan emoyhtiöt käyttävät ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöihinsä, soveltaminen. Tarkastelen tätä kysymystä jäljempänä.

40 — Ks. mm. tuomio Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 148 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 — Ks. tuomio Gascogne Sack Deutschland v. komissio (C-40/12 P, EU:C:2013:768, 46–55 kohta ja 61–64 kohta).

42 — Ks. kyseisen tuomion 9 kohta, jossa mainitaan unionin yleiselle tuomioistuimelle esitetty – perustelujen puuttumista koskeva – toinen valitusperuste ja kyseisen tuomioistuimen suorittama sitä koskeva tarkastelu.

129. Jos unionin tuomioistuin ei hyväksy kyseistä päätelmää, on tarkasteltava aineellista kysymystä siitä, onko unionin yleinen tuomioistuin sivuuttanut kyseiseen tuomioon Elf Aquitaine v. komissio perustuvan oikeuskäytännön.

ii) Perusteluvelvollisuuden ulottuvuus saman tuomion Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P) mukaan

130. Valittaja näyttää tarkoittavan, että kysymys toimielinten toimien perustelujen tutkimisesta viran puolesta tulee esiin uudessa valossa ja erityisen terävästi siltä osin kuin on kyse sellaisista komission päätöksistä, joissa sovelletaan ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevaa olettamaa. Unionin tuomioistuin on tuomioon Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P, EU:C:2011:620) perustuvassa oikeuskäytännössä korostanut sen mukaan erityisesti sitä, että samalla kun komissiolla oli velvollisuus sisällyttää riidanalaiseen päätökseen ”yksityiskohtainen esitys” niistä syistä, joiden vuoksi se katsoi, etteivät emoyhtiön esille tuomat seikat riittäneet kumoamaan kyseisessä päätöksessä sovellettua olettamaa, unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä oli kiinnittää *erityistä huomiota* siihen, onko komissio täyttänyt kyseisen vaatimuksen (tuomion 167 kohta).

131. Huomautan, että unionin tuomioistuin on erityisesti korostanut tuomiossa Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P, EU:C:2011:620), että siltä osin kuin on kyse komission sellaisesta päätöksestä, jossa tiettyjen adressaattien osalta tukeudutaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaan olettamaan, on todettava, että komissio on joka tapauksessa velvollinen – sen uhalla, että mainittu olettama muodostuu todellisuudessa sellaiseksi, ettei se ole kumottavissa – ilmoittamaan kyseisille adressaateille riittävät syyt siihen, miksi ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin on vedottu, eivät ole riittäneet kumoamaan mainittua olettamaa. Komission velvollisuus perustella päätöksensä tältä osin perustuu muun muassa mainitun olettaman luonteeseen sellaisena kumottavissa olevana olettamana, jonka kumoaminen edellyttää asianomaisilta näytön esittämistä asianomaisten yhtiöiden välisistä taloudellisista, organisatorisista ja oikeudellisista yhteyksistä (saman tuomion 153 kohta).

132. Unionin tuomioistuin täsmensi tässä yhteydessä, että vaikka komissio ei toki ole välttämättä velvollinen ottamaan kantaa kaikkiin asianomaisten osapuolten sille esittämiin argumentteihin, unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä oli kaikki *asiaan liittyvät olosuhteet huomioon ottaen* kiinnittää erityistä huomiota siihen, sisältääkö viimeksi mainittu päätös yksityiskohtaisen esityksen niistä syistä, joiden perusteella komissio katsoi, etteivät valittajan esille tuomat seikat riittäneet kumoamaan kyseisessä päätöksessä sovellettua olettamaa (tuomion 161 ja 167 kohta).

133. Unionin yleisessä tuomioistuimessa esiin otetun edellä mainitun seikan lisäksi kysymys komission päätöksen sen osan perusteluista, joka koski ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevan olettaman soveltamista ja sen kumoamiseksi esitettyjä väitteitä, unionin tuomioistuin pyrki – niin uskon – tuomaan esiin erityisiä olosuhteita, eikä mielestäni vahvistamaan mitään korostunutta perusteluvelvollisuutta ja samanaikaisesti vaatimaan unionin yleiseltä tuomioistuimelta erityistä valppautta tässä yhteydessä.

134. Mielestäni tämä ilmenee melko selvästi unionin tuomioistuimen käyttämästä sanamuodosta, jossa se muistuttaa yksittäisten toimien perusteluja koskevasta vakiintuneesta oikeuskäytännöstä[43] ja erityisesti säännöstä, jonka mukaan perusteluvelvollisuuden täyttymistä on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella, minkä jälkeen se mainitsee käsiteltävänä olevaan asiaan liittyviä erityispiirteitä.

135. Unionin tuomioistuin totesi ensin, että kyseisessä asiassa vain yhdessä riidanalaisen päätöksen perustelukappaleessa esitettiin tosiasiallisesti ne syyt, joiden vuoksi komissio hylkäsi sen tytäryhtiön oletettua itsenäisyyttä koskevat valittajan väitteet.[44]

43 — Ks. Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 144–155 kohta).

44 — Ibidem (168 kohta).

136. Unionin tuomioistuimen mukaan kyseisessä asiassa on lisäksi havaittavissa lähestymistavan muutos valittajaa kohtaan – mitä ei ole kiistetty muutoksenhakumenettelyssä – ”orgaanisia peroksideja” koskevan päätöksen [45] ja kyseisen asian riidanalaisen päätöksen välillä. [46]

137. Kyseisen tuomion mukaan unionin tuomioistuin oli vain käsiteltävän asian ”olosuhteiden” vuoksi päätellyt lopuksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen, kun se oli todennut, että riidanalainen päätös oli EY 253 artiklan mukainen, ja kun se ei ollut todennut virheellisyyttä siinä, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat puutteelliset valittajalle määrättyä sakkoa koskevilta osin. [47]

138. Kyseiseen tuomioon perustuvaa oikeuskäytäntöä ei mielestäni ole sivuutettu nyt käsiteltävässä asiassa.

139. Ensiksikin katson, että – kuten komissio on perustellusti todennut – sekä komission päätöksen sanamuoto että ne erityisolosuhteet, joiden johdosta päätös tehtiin, on erotettava tuomioon Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P, EU:C:2011:620) johtaneista erityisolosuhteista ja siinä kyseessä olleen komission päätöksen sanamuodosta. Kyse on nyt käsiteltävässä asiassa kiistatta komission päätöksestä, jonka perustelut ovat tiiviimmät [48] ja varmastikin yksiselitteisemmät kuin tuossa asiassa tarkoitetun päätöksen perustelut.

140. Toiseksi tehdessään riidanalaisen päätöksen käsiteltävänä olevassa asiassa komissio tuskin on poikennut päätöksentekokäytännöstään. Kyseiselle päätökselle on nimittäin ominaista tietty puhdasoppisuus siltä osin kuin on kyse ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttöä koskevan olettaman soveltamisesta emoyhtiöiden ja niiden kokonaan omistamien tytäryhtiöiden välisiin suhteisiin. Minusta vaikuttaa nimittäin siltä, että komissio on soveltanut kyseistä olettamaa ja että se on vahvistettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä jo kauan ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä. [49]

141. Edellä esitettyjen seikkojen vuoksi oletettua perusteluvelvollisuuden, sellaisena kuin se esitetään mainitussa tuomiossa Elf Aquitaine v. komissio, noudattamatta jättämistä koskevat väitteet on mielestäni hylättävä.

142. En ole missään tapauksessa vakuuttunut siitä, että unionin yleinen tuomioistuin olisi tehnyt jonkin virheen arvioidessaan riidanalaisen päätöksen perusteluja. Minusta vaikuttaa nimittäin siltä, että unionin yleinen tuomioistuin on ottanut asianmukaisesti huomioon kaikki ne seikat, jotka valittaja on esittänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevan olettaman kyseenalaistamiseksi ja kumoamiseksi tässä yhteydessä, [50] ja että kyseinen tuomioistuin on varmistanut, että komissio oli tarkastellut vastauksena väitetiedoksiantoon esitettyjä seikkoja. Tästä ovat osoituksena ne tärkeät päätelmät, jotka unionin yleinen tuomioistuin on vahvistanut tarkastellessaan valittajan tässä yhteydessä esittämiä perusteluita, jotka perustuvat siihen, ettei valittajan ja Total Francen johtoelinten henkilöstössä ollut päällekkäisyyttä (75–81 kohta), siihen, että Total Francen väitetään määrittäneen kaupallisen strategiansa itsenäisesti (82–87 kohta), Total Francen väitettyyn taloudelliseen riippumattomuuteen ja siihen, että

45 — [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E 2/37.857 – Orgaaniset peroksidit) 10.12.2003 tehty komission päätös K(2003) 4570 lopullinen (EUVL 2005, L 110, s. 44).

46 — Toisin sanoen [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E 1/37 773 – MCAA) 19.1.2005 tehty komission päätös K(2004) 4876 lopullinen (ks. tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 163–167 kohta).

47 — Ks. tuomio Elf Aquitaine v. komissio (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 170 kohta).

48 — Rikkomisesta vastuussa olevan yrityksen arviointi on valittajan osalta esitetty noin kahdessakymmenessä perustelukappaleessa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 574–586 perustelukappale).

49 — Ks. mm. tuomio Akzo Nobel ym. v. komissio (C-243/12 P, EU:C:2009:536, 58–63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 — Ks. valituksenalaisen tuomion 67–102 kohdassa esitetty neljännen valitusperusteen tarkastelu.

parafiinivahan myynnin osuus sen liikevaihdosta oli vähäinen (88–93 kohta), väitteisiin, joiden mukaan Total France ei ollut ilmoittanut valittajalle toiminnastaan markkinoilla (94–96 kohta), sekä väitteisiin, joiden mukaan Total France ei ollut riippuvainen valittajan ohjeista ja toimi omissa nimissään ja omaan lukuunsa (97–100 kohta).

143. Valittajasta poiketen katson, etteivät kyseiset päätelmät ilmennä mitään sekaannusta ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevan olettaman, sellaisena kuin sitä on tulkittu oikeuskäytännössä, soveltamista koskevan mahdollisuuden ja sen legitiimin mahdollisuuden, joka kaikilla yhtiöillä on esittää sellaisia tosiseikkoja, joilla pyritään kumoamaan kyseinen olettama, välillä.

144. Lopuksi on todettava, etten ole vakuuttunut myöskään väitteistä, joiden mukaan unionin yleinen tuomioistuin on erityisesti 89, 90, 95, 98 ja 99 kohdassa korvannut komission puutteellisen arvioinnin omalla arvioinnillaan.

145. Paitsi että tietyt kohdat koskevat sellaisia ylimääräisiä näkökohtia,[51] joiden kumoaminen ei voi johtaa tuomion kumoamiseen,[52] sitä, että unionin yleinen tuomioistuin on neljännen valitusperusteen toista osaa koskevissa tuomion kohdissa esittänyt ominaan tiettyjä komission esittämiä seikkoja vertaamalla niitä asianosaisten väliseen keskusteluun perustuvaan kriittiseen arviointiin, ei voida rinnastaa pyrkimykseen korvata perustelut.

146. Näin ollen katson, että toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on jätettävä tutkimatta ja että se on joka tapauksessa perusteeton.

2. Toinen osa: unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut perusteluvelvollisuuttaan päätösten muuttamista koskevan toimivaltansa yhteydessä

a) Asianosaisten lausumat

147. Valittaja moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ole tarkistanut omasta aloitteestaan sakon määrän perustelujen asianmukaisuutta sekä rikkomisen vakavuuden että sen keston kannalta, vaikka se on tehnyt niin tuomiossa Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423). Totalin mukaan unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt kaksi oikeudellista virhettä: ensinnäkään se ei ole tarkastanut itsenäisesti ja omasta aloitteestaan sille määrätyn sakon asianmukaisuutta, ja toiseksi se on perustellut arviointinsa virheellisesti, kun se on ainoastaan todennut valituksenalaisen tuomion 224 kohdassa, että sakon määrä on ”kaikkien asian olosuhteiden kannalta” asianmukainen.

148. Komissio vaatii, että tämän valitusperusteen osa hylätään.

b) Arviointi

149. Toisen valitusperusteen toiseen osaan sisältyy mielestäni kaksi kysymystä. Ensimmäinen liittyy läheisesti ensimmäisessä valitusperusteessa esitettyihin kysymyksiin tuomiossa Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) hyväksytyn sakon määrän kanssa tehdyn rinnastuksen vuoksi. Toisessa pyritään yleisemmin kritisoimaan sitä, ettei sille määrätyn sakon asianmukaisuutta ole perusteltu.

51 — Tämä pätee valituksenalaisen tuomion 80 ja 99 kohtaan.

52 — Ks. mm. tuomio komissio v. Deutsche Post (C-399/08 P, EU:C:2010:481, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

150. Ensimmäisen kysymyksen osalta viittaan edellä esitettyihin seikkoihin. Sen lisäksi, että unionin yleisen tuomioistuimen velvollisuutena ei ollut saattaa valittajalle määrätyn sakon määrää samalle tasolle sen tytäryhtiölle maksettavaksi tulevan lopullisen sakon määrän kanssa, kritiikki, jonka valittaja esitti unionin yleisessä tuomioistuimessa rikkomisen kestosta, ei nimittäin koskenut unionin yleisen tuomioistuimen arvostelemaa asiaa, eikä kritiikillä siten ollut ”sama kohde”.

151. Toisen kysymyksen osalta en – unionin yleisen tuomioistuimen esittämien toteamusten mahdollisesta yleisluonteisuudesta tai suppeudesta huolimatta – katso, että valittajan nimenomaisesti tarkoittamissa valituksenalaisen tuomion kohdissa (214–219 kohta ja 224 kohta) olisi mitään arviointivirhettä tai että niiden perustelut olisivat puutteelliset.

152. On syytä huomauttaa, että unionin yleinen tuomioistuin on esittänyt nyt käsiteltävässä asiassa päätösten muuttamista koskevien vaatimusten tueksi esitettyjen kanneperusteiden osalta seuraavaa. [53]

153. Ensinnäkin se on hylännyt valittajalle määrätyn sakon kumoamiseksi esitetyn kahdeksannen kanneperusteen, joka koskee vuoden 2006 suuntaviivojen rikkomista ja sakon määrän kohtuuttomuutta. Unionin yleisen tuomioistuimen vastaukseksi kyseiseen kanneperusteeseen esittämä päättely [54] on yksiselitteinen, eikä sitä ole muutenkaan kyseenalaistettu nyt käsiteltävässä valituksessa.

154. Lisäksi se on esittänyt mielestäni riittävät perusteet [55] hylätessään kaikki yhdeksännessä kanneperusteessa, jossa pyritään sakon määrän merkittävään alentamiseen ja joka koskee väitettyjen menettelytapojen vakavuuden ja keston virheelliseksi väitettyä määrittämistä ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista, esitetyt valittajan väitteet.

155. Lisäksi vaikka unionin yleinen tuomioistuin on todennut sen, ettei riidanalaisilla menettelytavoilla ollut vaikutuksia merkityksellisiin markkinoihin, huomiotta jättämisen riittämättömiä perusteluja koskevien väitteiden osalta, että perustelujen tarkastelu liittyi riidanalaisen päätöksen laillisuuden valvontaan, jota se harjoittaa EY 230 artiklan nojalla, [56] se ei ole kuitenkaan kieltäytynyt vastaamasta valittajan kannekirjelmässään ensimmäisessä oikeusasteessa esittämiin väitteisiin. [57]

156. Nämä näkökohdat pätevät mielestäni sitäkin suuremmalla syyllä, kun on kyse rikkomisen kestoa koskevien komission toteamusten kumoamiseksi esitetyistä väitteistä (ks. valituksenalaisen tuomion 215–219 kohta).

157. Lopuksi on todettava, etten voi hyväksyä väitteitä, jotka koskevat sitä, että valituksenalaisen tuomion 224 kohdan päätelmä, jonka mukaan valittajalle määrätyn sakon määrä oli asianmukainen ”kaikkien asian olosuhteiden kannalta”, on epämääräinen ja yleisluonteinen ja osoittaa, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole noudattanut siihen sovellettavaa vaatimusta täyttä harkintavaltaa käyttäen toteutettavasta valvonnasta.

158. Valittaja jättää toteamatta, että unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 224 kohdassa tekemä päätelmä perustuu kaikkien sakon määrän muuttamista koskevan vaatimuksen tueksi esitettyjen kanneperusteiden tarkasteluun, eikä se osoita, mitä menettelyn aikana esiin otettuja kysymyksiä se tarkkaan ottaen tarkoittaa väittäessään, että unionin yleisen tuomioistuimen päättely on perusteluiltaan puutteellinen.

53 — Ks. valituksenalaisen tuomion 191–224 kohta.

54 — Ibidem (193–204 kohta).

55 — Ibidem (208–220 kohta ja 222–223 kohta).

56 — Ks. valituksenalaisen tuomion 212 kohdan ensimmäinen virke.

57 — Ks. valituksenalaisen tuomion 212 kohdan kolmas virke.

159. Jos oletetaan, että valittaja kohdistaa kritiikkinsä tosiasiasiallisesti unionin yleisen tuomioistuimen harjoittamaan – valittajalle määrätyn sakon asianmukaisuuden – valvontaan, se on jättänyt mainitsematta, mitkä seikat täyttä harkintavaltaa käyttäen toteutetun valvonnan osalta olisi sen mukaan pitänyt ottaa huomioon. Ei voida vaatia, että käyttäessään kyseistä harkintavaltaansa unionin yleinen tuomioistuin korvaa komission arvioinnin omalla arvioinnillaan tutkimalla omasta aloitteestaan sellaiset muut väitteet, jotka mahdollisesti voidaan esittää riidanlaisen päätöksen riitautettuja osia vastaan. [58]

160. Kaikista näistä syistä ehdotan, että toinen valitusperuste hylätään kokonaisuudessaan.

C Neljäs, viides ja kuudes valitusperuste, joilla pyritään sakon määrän kumoamiseen tai muuttamiseen

161. Neljännellä valitusperusteellaan valittaja vaatii toissijaisesti unionin tuomioistuinta – ottaen huomioon erityisesti kolmannessa valitusperusteessa esitetyt seikat – käyttämään täysimääräisesti päätösten muuttamista koskevaa toimivaltaansa kumoamalla Totalille määrätyn sakon tai alentamalla sen määrää ottaen huomioon kaikki asialle ominaiset oikeudelliset seikat.

162. Viidennellä valitusperusteellaan valittaja vaatii edelleen toissijaisesti unionin tuomioistuinta – myös, jos valituksenalaista tuomiota ei kumota – toteamaan, että unionin yleinen tuomioistuin on käyttänyt väärin päätösten muuttamista koskevaa toimivaltaansa, ja saattamaan Totalille määrätyn sakon määrän samalle tasolle tuomiossa Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) sen tytäryhtiölle määrätyn sakon määrän kanssa, toisin sanoen alentamaan sen määrää 2 704 158 eurolla.

163. Kuudennella eli viimeisellä valitusperusteellaan, joka on esitetty vieläkin toissijaisemmin, valittaja vaatii unionin tuomioistuinta joka tapauksessa saattamaan sille määrätyn sakon perusmäärän samalle tasolle sen sakon määrän kanssa, joka on määrätty tai määrätään sen tytäryhtiölle Total Francelle, jos tämä hakee muutosta, unionin tuomioistuimen kyseisestä valituksesta antamassa tuomiossa, jos unionin tuomioistuin katsoo, että asia voidaan ratkaista, tai siinä tuomiossa, jonka unionin yleinen tuomioistuin antaa unionin tuomioistuimen palautettua asian sen käsiteltäväksi. Samoista syistä Total katsoo, että sen tytäryhtiölle määrätyn sakon mahdollisesta kumoamisesta on välttämättä seurattava sille määrätyn sakon kumoaminen.

164. Katson, että koska kolme ensimmäistä valitusperustetta on hylättävä, on hylättävä myös neljäs valitusperuste, jonka edellytyksenä on, että jokin kolmesta ensimmäisestä valitusperusteesta – erityisesti kolmas niistä – hyväksytään.

165. Muilta osin on riittävää todeta, että unionin tuomioistuimen asiana ei ole korvata kohtuullisuussyistä unionin yleisen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se lausuu oikeuskysymyksistä valitusasiassa sen jälkeen, kun unionin yleinen tuomioistuin on ratkaissut täyden harkintavaltansa perusteella unionin oikeuden rikkomisesta yrityksille määrättyjen sakkojen suuruuden. [59]

166. On kuitenkin mainittava, että unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi on jo saatettu vaatimus alentaa valittajalle määrätyn sakon määrää ja että se on jo – tarkasteltuaan kyseisiä väitteitä ja käyttämällä täyttä harkintavaltaansa – katsonut, etteivät kyseiset väitteet oikeuta sellaiseen alennukseen.

58 — Ks. vastaavasti tuomio Siemens ym. v. komissio, C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, EU:C:2013:866, 340 kohta.

59 — Ks. mm. tuomio E.ON Energie v. komissio (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 125 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

167. On lisäksi määritettävä, onko nyt käsiteltävässä asiassa tarkoituksenmukaista, että unionin tuomioistuin saattaa valittajalle määrätyn sakon määrän samalle tasolle unionin tuomioistuimessa vireillä olevassa rinnakkaisessa asiassa Total Marketing Services v. komissio (C-634/13 P) (ks. tänä päivänä antamani ratkaisuehdotuksen 103–112 kohta) tytäryhtiölle määrätyn sakon määrän kanssa.

168. Ehdotan kyseisessä asiassa nimittäin unionin yleisen tuomioistuimen tuomion toteamista osittain virheelliseksi ja siten kyseiselle tytäryhtiölle määrätyn sakon määrän alentamista 116 364 588 euroon sen huomioon ottamiseksi, että unionin yleinen tuomioistuin oli virheellisesti vahvistanut arvioinnin, jonka mukaan Total France oli jatkanut osallistumistaan parafiinivahakartelliin 11. ja 12.5.2004 pidetyn teknisen kokouksen jälkeen.

169. Näin ollen nousee esiin kysymys, onko nyt käsiteltävässä asiassa tarkoituksenmukaista ottaa kyseinen alennus huomioon valittajan hyväksi tuomiossa komissio v. Tomkins tarjotun mahdollisuuden mukaisesti (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

170. Tästä nimenomaisesta kysymyksestä on nimittäin todettava, että valittaja oli ensimmäisessä oikeusasteessa väittänyt tytäryhtiönsä Total Francen tavoin yhdeksännen kanneperusteensa ensimmäisessä osassa, että komissio oli viimeksi mainitun yhtiön tapauksessa virheellisesti katsonut, että parafiinivahoja koskevan rikkomisen päättymispäivä oli 28.4.2005.[60]

171. Valittajan tuomioon Total v. komissio (T-548/08, EU:T:2013:434) ja sen tytäryhtiön Total Francen tuomioon Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) johtaneissa asioissa unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamilla kanteilla on siten tältä osin tuomiossa komissio v. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) tarkoitettu sama kohde.

172. Näin ollen unionin tuomioistuimilla on kyseiseen tuomioon perustuvan oikeuskäytännön mukaisesti oikeus tehdä suoraan tarvittavat johtopäätökset sakon määrän ylimääräisestä alentamisesta, jonka huomioon ottamista valittajan tytäryhtiön kohdalla ehdotetaan unionin tuomioistuimessa vireillä olevassa rinnakkaisessa asiassa Total Marketing Services v. komissio (C-634/13 P).

173. Sen sijaan unionin tuomioistuimilla ei ole oikeutta itse alentaa valittajalle määrätyn sakon määrää ottamalla huomioon unionin yleisen tuomioistuimen suorittama ensimmäinen sakon alentaminen, jolla pyrittiin ottamaan huomioon suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaaminen määriteltäessä Total Francen rikkomiseen osallistumisen kestoa (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 13 kohta).

174. Lyhyesti sanottuna on niin, että vaikka unionin tuomioistuimella on käsiteltävän asian olosuhteissa oikeus ottaa suoraan huomioon alennus, jonka hyväksymistä ehdotan mainitussa rinnakkaisessa asiassa Total Marketing Services v. komissio tytäryhtiön Total Francen tapauksessa, se ei sen sijaan voi ottaa suoraan huomioon alentamista, jonka unionin yleinen tuomioistuin on suorittanut tuomioon Total Raffinage Marketing v. komissio (T-566/08, EU:T:2013:423) johtaneessa asiassa.

175. Voisi siten vaikuttaa hyvin keinotekoiselta, jos unionin tuomioistuin tässä tilanteessa itse saattaa sakkojen määrät samalle tasolle. Unionin tuomioistuimella ei nimittäin ole oikeutta ottaa huomioon sakon määrän ensimmäistä alentamista (nimittäin sitä, josta unionin yleinen tuomioistuin on päättänyt), vaan – siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin hyväksyy unionin tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa Total Marketing Services v. komissio (C-634/13 P) esittämäni ehdotukset – ainoastaan toisen. Mielestäni tämä havainnollistaa kaikkia unionin tuomioistuinten toimenpiteiden rajoituksia.

60 — Ks. tältä osin valituksenalaisen tuomion 215 kohta.

176. Kuten olen todennut edellä, on kuitenkin syytä palauttaa vahvasti mieleen, että on ennen kaikkea komission tehtävä tehdä tarvittavat päätelmät tulevasta tuomiosta SEUT 266 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla. Se merkitsee sitä, ettei komissio voi missään tapauksessa vaatia valittajalta sakon määrää, joka on suurempi kuin se lopullinen määrä, joka määrätään unionin tuomioistuimessa vireillä olevassa rinnakkaisessa asiassa Total Marketing Services v. komissio (C-634/13 P) annettavassa tuomiossa, jolla asian käsittely lopetetaan, sen tytäryhtiön Total Francen maksettavaksi.

177. Tätä varausta lukuun ottamatta katson, ettei kolmea viimeistä valitusperustetta voida hyväksyä.

VI **Ratkaisuehdotus**

178. Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin ratkaisee asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Total SA velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.